

Kursrapport

Rättshistoria vårterminen 2023

Allmänt

Kursen gavs blandad. Vissa moment gavs av pedagogiska skäl inspelade eller i Zoom.

Kursvärderingen genomfördes i Athena mellan den 23 februari och den 9 mars och besvarades av 39 studenter, d v s ca 16 procent av kursdeltagarna. Resultatens representativitet är således osäker. Enkäten kompletterades denna gång av en referensgrupp, i vilken 8 studenter och kursföreståndaren ingick.

På den inledande frågan om studenten överlag har varit nöjd med kursen, svarade 43,3 procent av studenterna instämmer helt (5) eller (4), 25,6 procent är neutrala och 30,8 procent instämmer inte eller inte alls (1) eller (2). I fråga 2 och 3 hade alternativ 5 fallit bort, vilket leder till att resultatet är svårbedömt.

Omdömen om enskilda lärare beaktas, men kommer inte att analyseras i denna rapport eller redovisas i sammanställningen.

Allmänna synpunkter om kursen

Lärlarlaget ges generellt mycket goda vitsord; lärarna anses i stort vara kunniga, pedagogiska och engagerande. Ett antal studenter tycker dock att lärlarlaget – eller vissa namngivna lärare – inte har lyckats anpassa undervisningen efter studenternas förutsättningar.

Kursadministrationen ges mycket goda vitsord; den är snabb och korrekt.

Ämnet beskrivs av många studenter såsom spännande och viktigt. Andra framhåller kursens pedagogiska upplägg – metakognition och basgruppsarbete – som de menar leder till nya insikter. Flera studenter framhåller särskilt uppläggningsen av seminarierna såsom en av kursen styrkor. Särskilt seminariet om Nürnbergtribunalen förefaller slå an väl i studentkollektivet. Samtidigt riktas en del kritik mot såväl metakognitionen som det ”påtvungade” basgrupparbetet.

Denna termin menar fler studenter än vanligt att kursen skulle vara omotiverat svår. En inte helt ovanlig uppfattning är att svaren eller lösningarna skall framgå direkt av kurslitteraturen eller tas upp i undervisningen. Detta står dock i strid med den kursplan som juridiska fakulteten har beslutat skall gälla för denna kurs. I likhet med andra kurser i juristprogrammets obligatoriska block skall studenten under kursen Rättshistoria utveckla olika typer av färdigheter på en bas av faktakunskaper. Dessa färdigheter – vare sig det rör sig om tillämpnings- eller värderingsförmågor – syftar till att skapa en juristkår som kan identifiera och uppfylla sin uppgift i samhället.

Vad gäller studiernas svårighetsgrad, så bör man också notera att kursen ligger i programmets senare del, i nära anslutning till den avancerade nivån. Detta talar för att svårighetsgraden bör vara relativt hög. Det mycket goda resultatet vid examinationen – där överbetygen AB och Ba

motsvarade 67 procent av kursbetygen – talar snarast för att svårighetsgraden skulle kunna höjas ytterligare.

Ett antal studenter menar också att lärarna – i synnerhet i föreläsningarna – lägger sig på en alltför hög nivå. De frågor som behandlas i kursen har inga enkla svar och resonemangen blir av nödvändighet komplexa. Ingen pedagogik kan göra dessa frågor enkla. Notera också att föreläsningarna riktar sig till studenter med olika förkunskaper och också de studenter som är särskilt intresserade av ämnet måste kunna finna intellektuella utmaningar i undervisningen, också om detta leder till att vissa resonemang blir svåra att förstå för en enskild student. Syftet med de diagnostiska proven är att ge studenten en förståelse för vad som krävs för att uppfylla kraven vid salsskrivningen.

Av enkäten framgår att studenterna blir alltmer medvetna om betydelsen av färdighetsträningen i kursen. Deltagarna i referensgruppen riktade viss kritik mot seminariernas uppläggning, nämligen att de inte gav alla studenter en möjlighet att utveckla de förmågor och förhållningssätt som kursplanen anger. Storleken på grupperna är utan tvekan ett hinder för färdighetsträningen; det är under sådana förhållande lätt hänt att läraren samt en handfull student driver diskussionen framåt, medan resten av gruppen förblir passivt lyssnande. En student framhöll att:

”Sen tyckte jag att det var lite trist att så få pratade under de flesta seminarium och att flera av lärarna inte riktigt vågade tvinga fram engagemang.”

Detta är naturligtvis inte optimalt. Ett annat problem är att det finns ett underförstått, men i längden kontraproduktivt krav att hinna igenom alla analysfrågor under seminariet. I själva verket är detta inte alls nödvändigt, då syftet med seminarierna är att träna sådana förmågor som behövs för att lösa för studenten helt ”nya” problem i salsskrivning och promemorian. Inför nästa kursomgång finns det således anledning att dels diskutera hur vi kan säkerställa att alla studenter får tillräcklig övning i att besvara de frågor som ställs i kursens examineriska moment, dels hur omfattande seminariematerial och instruktioner bör vara för att optimera färdighetsträningen.

Det visade sig vidare i diskussionen med deltagarna i referensgruppen att studenter i gemen inte är medvetna om den strikta ekonomiska ramen för juristutbildningen, vilket direkt påverkar utformningen av enskilda kurser. I kursen Rättshistoria gäller till exempel att seminariet om Nürnbergtribunalen förutsätter att nästan alla föreläsningar är förinspelade. Juridiska institutionen förordar av samma skäl att föreläsningar som syftar till ren kunskapsförmedling bör hållas i Zoom eller vara förinspelade. Istället tänks resurserna läggas på olika typer av studentaktiverande moment såsom seminarier, *case*-övningar och liknande.

En återkommande kritik avser relationen mellan informationen i Athena samt kurskompendiet. Vi har anledning att se över kompendiet och möjligen skilja ut seminariematerialet från andra resurser.

Särskilt om momentet Romersk rätt

Några studenter har inte förstått varför romersk rätt skulle vara värd att studera i dagens juristutbildning, trots att denna rättsordnings betydelse för den västerländska rättskulturen i

allmänhet och rättsvetenskapen i synnerhet berörs under flera tillfällen i kursen. Det är snarast så att insikten av den romerska rättens betydelse har växt under de senaste decennierna.

Andra kritiska synpunkter tar sikte på studentaktiveringen under seminarierna. Detta är en viktig poäng, då studenten självständigt skall genomföra en textanalys i promemorian, vilket förutsätter en effektiv färdighetsträning. Tanken är att seminarierna samt den frivilliga övningen i romersk rätt skall omarbetas till höstterminen 2023, med målsättningen att dels skapa en större fokus på de romerska juristernas metod, dels skapa bättre progression mellan de olika momenten.

Särskilt om metakognitionens betydelse i kursen

Det riktas en hel del kritik mot kursens metakognitiva inslag. Juristrollen består ytterst av förmågan att planmässigt förvärva, utvärdera och använda kunskap, färdigheter och förhållningssätt. Det ställs således höga krav på studentens medvetenhet om sitt eget – livslånga – lärande under juristkarriären. En respondent framhöll att:

”/d/en metakognitiva uppgiften har öppnat för ett helt nytt förhållningssätt till min egen inläring och analys av min egen argumentation.”

Det är också värt att påpeka att sedan införandet av de metakognitiva elementen i undervisning och examination, så har betygsnivån höjts. Ett konkret exempel är att de allmänna beskrivningar av de olika metodlärorna – ofta helt utan koppling till den aktuella frågeställningen – som tidigare upptog stora delar av studenternas svar på de tre frågorna i salsskrivningen, nästan helt har försvunnit. Överhuvudtaget har relevansen i svaren ökat betydligt sedan införandet av ett metakognitivt lärandemål. Förhoppningen är att vi skall kunna använda metakognitionen för att på ett planmässigt sätt ytterligare höja kvaliteten på tentamenssvaren. En respondent beskrev hur de metakognitiva insikterna hade påverkat dennes syn på tentamen:

”Öppnade ögonen för juridisk argumentation och gav mig tillfälle att fundera på mina tentasvar (som jag genomgående på övriga kurser haft en del problem med), dock finns det en stor skillnad i att alla kurser vi haft har förespråkatt ett precist språkbruk och vill att man ska undvika överflödiga tentasvar som pratar om annat än frågan, men det här är första gången det faktiskt är sant. De andra kurserna vill egentligen att man vänder och vrider på frågeställningarna och ett AB kräver praktiskt taget att man tar in frågor som inte har ställts för att ge sig själv en anledning att diskutera rättsområden som inte är med i den aktuella tentan.”

Webbaserade undervisning samt digitala resurser i Athena

Kursen ges av pedagogiska skäl blandad. Det råder delade meningar om de webbaserade inslagen i undervisningen. Vissa vill absolut ha undervisning i sal, medan andra föredrar pedagogiken och flexibiliteten i Zoom. Med bättre utformade och utrustade undervisningssalar – till exempel ALC-salar som tillåter läraren att dela skärm med studenterna och som är möblerade så att studenterna redan sitter i grupper – skulle det kanske

vara möjligt att överföra den webbaserade pedagogiken i sal. En sådan undervisningsmiljö ligger dock tyvärr i en avlägsen framtid.

1. Förinspelade föreläsningar

De förinspelade föreläsningarna förefaller vara populära: Studenterna framhåller särskilt mediets flexibilitet samt möjligheten att lyssna flera gånger vid behov.

Ett flertal studenter riktade kritik mot att föreläsningarna, oavsett längd, har schemalagts med endast en timme. Vi kommer att åtgärda detta inför nästa kursomgång.

2. Diagnostiska test efter föreläsningar

De diagnostiska testen – som är frivilliga – förefaller vara uppskattade av studenterna. En student menade att svaren på frågorna skulle bestå av åsikter. Det hade varit intressant med exempel på en sådan fråga.

3. Lärsekvenser såsom förberedelse inför seminarierna

Flera studenter menar att lärsekvenserna är ett bra verktyg för färdighetsträning. Detta gäller såväl de obligatoriska lärsekvenser som strukturerar basgruppernas förberedelse inför seminarierna som de frivilliga lärsekvenser som kan användas för att förbereda studenten inför salsskrivningen. Andra studenter anser att lärsekvenserna försvårar deras studier.

En stor del av missnöjet med lärsekvenserna är att de förutsätter basgruppsarbete. Detta är dock en av de pedagogiska poängerna bakom lärsekvensernas utformning. Det är nämligen i diskussionen med andra – lärare eller studenter – som studenten kan öva upp de färdigheter som krävs för att uppfylla kursens förväntade studieresultat. De lärarledda timmarna uppgår för närvarande till högst åtta timmar i veckan, vilket inte är tillräckligt för en ändamålsenlig färdighetsträning. Basgruppsarbetet, i kombination med det strukturerade lärande som lärsekvenserna erbjuder, måste således kompensera för få undervisningstimmar och stora studentgrupper. Den pedagogiska betydelsen av basgruppsarbetet betonades också särskilt under kursens introduktionsföreläsning samt i instruktionerna till gruppsvalet.

Studenterna i referensgruppen påpekade att det kan vara till fördel för basgruppsarbetet om inläsningen av materialet kan göras i förväg. Detta är redan möjligt, då allt seminariematerial finns samlat i kurskompendiet. Gruppen tog också upp frågan om tillgängligheten av de filmer som ingår i den lärsekvens som förbereder inför seminariet *Metakognitiv analys*. Hela den lärsekvensen kommer fortsättningsvis att vara tillgänglig i form av en frivillig lärsekvens i området Inför tentamen efter att seminarierna har genomförts.

Kommunikationen i Athena

Enligt kursens kommunikationspolicy skall allmänna frågor rörande kursens ämnesområden ställas i kursens diskussionsforum. Tyvärr är det relativt sällsynt att studenter startar trådar, eller ens bidrar till de trådar som seminarielärarna skapar. Det är svårt att förstå varför; det är effektivt sätt för studenterna att snabbt får svar på frågor av såväl sina kursare som lärare. Mycket tid slösas också på att vidarebefordra e-postmeddelanden ställda till kursens funktionsadress till rätt adressat. Frågor kan och bör istället direkt i Athenas meddelande-

eller chattfunktion. Detta skulle spara en hel del tid för såväl studenter som lärare och administratörer.

Uppskattad tidsåtgång för studierna i rättshistoria

Studenternas egen uppskattning av den tid som studierna har tagit i anspråk ligger klart under en normal 40-timmarsvecka. Enstaka studenter anger så låga siffror som 15 – 25 timmar. Slutsatsen är att kursen i vilket fall inte kan anses vara för omfattande.

Examination

Några studenter menade att frågorna vid tentamen var betydligt svårare än seminarieuppgifterna. Detta är naturligt då seminarierna ingår i en pedagogisk progression, där alla elementen – kurslitteratur, undervisning och digitala resurser – skall leda fram till sådana kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som krävs för att klara tentamen. Det är fortfarande alltför många studenter som förbereder sig inför tentamen med hjälp av olika resurser från studentdelningssajter, istället för att använda kurslitteraturen och kursens egna resurser i Athena. En sådan strategi leder oundvikligen till en alltför stor betoning av kunskaper och för lite fokus på färdigheter.

Kursvärderingsenkät och referensgruppen

Svarsfrekvensen är, vad gäller kursvärderingsenkäten, låg, vilket gör representativiteten av resultaten svårbedömd. Då SU:s modell för kursvärdering anger att den måste utföras efter att kursen har avslutats, d v s direkt efter tentamen, är det svårt att finna vägar att öka svarsfrekvensen. Ofta är dessutom den kritik som framförs i enkäten ytterst allmänt hållen och avspeglar sällan de komplexa avvägningar som ligger bakom kursens utformning.

Av dessa skäl beslutade vi under hösten 2022 att inrätta en referensgrupp för kursomgången under vårterminen 2023. Gruppen, som bestod av 8 studenter och kursföreståndaren, möttes tre gånger. Första mötet schemalades direkt efter inlämningen av PM-uppgiften, andra mötet hölls drygt en och en halv vecka före tentamen och det sista mötet låg efter salsskrivningen. Det var glädjande att många studenter var beredda att delta i gruppens arbete. Med tanke på att gruppens möten var frivilliga, var närvaron godtagbar. De främsta fördelarna med denna form av kursvärdering är dels att den sker under kursens gång, vilket gör det möjligt att åtgärda problem direkt, dels att det fanns möjlighet att ställa uppföljningsfrågor till studenterna samt en möjlighet för läraryrket att förklara motiven bakom olika pedagogiska val.

I kursvärderingen ställdes frågan hur studenterna ställde sig till kursvärdering genom en referensgrupp. Den stora majoriteten var positiv till en sådan ordning och menade att andra kurser borde ta efter denna lösning. Flera studenter påpekade vikten av att informera de studenter som inte ingår i gruppen om vad som har diskuterats samt vilka åtgärder som vidtagits på grund av gruppens arbete.

Inför nästa kursomgång avser vi att fortsätta på den inslagna vägen samt att utvidga antalet möten från tre till fyra.

Enligt uppdrag

Marie Sandström

(Kursföreståndare)